

Posudek rigorózní práce Mgr. Tomáše Bandžucha:

Představy o budoucím Slovensku (koncepce poválečného Slovenska 1914-1918)

Tomáš Bandžuch jako základní téma své práce zvolil velmi náročnou problematiku alternativních koncepcí státoprávního uspořádání slovenského území, jak se rodily v době první světové války. Její složitost pro tento typ prací spočívá najmě v obtížnosti koncepčního vymezení. Pochopitelně možnosti, kudy vést základní popis tématu a v jakém směru rozvinout analýzu, byly velice široké. Po mém soudu právě v tomto ohledu prokázal Bandžuch svoji autorskou suverenitu, dostatek pochopení pro potřeby základního tématu. Svě čtenáře navádí velice účelně k jeho jádru, a to nejen přes očekávanou deskripci politických a sociálních podmínek rozvoje Slováků v předchozím období, ale přes přehledné a přitom dostatečně podrobné zmapování jejich vztahů k okolním národním skupinám, vztahů, které vytvářely předpoklady při hledání silných alternativ možného uspořádání v případě rozpadu rakousko-uherského státního celku v průběhu války. Týkalo se to pochopitelně rovněž Čechů. Se znalostí budoucího vývoje se sice tento koncept mohl jevit pro další zpracování textu jako slepá ulička, která neumožní hledat alternativní vazbu oproti reálně se vyvinuvšímu česko-slovenskému spojení, ale Bandžuch správně pojal tento vztah v širším rozměru, odlišil přístup jednotného čechoslovakistického proudu od autonomistů a získal tak prostor pro skutečně komplexní postižení základních předpokladů dalšího rozvoje dané problematiky. Ty dále popisuje jak přes silné vazby k Rusku, tak přes přece jen omezenější kontakty na polskou společnost.

Vcelku logicky musely následovat kapitoly, věnované další významné komunitě, která zasahovala do volby budoucího směřování národní zájmu Slováků, zahraničním krajanům. Krajanské spolky a organizace nejenže svými ekonomickým a politickým vlivem významně spolupůsobily a fakticky předjímaly rozhodování domácí politické sféry, ale, jako v případě Ruska, budovaly rovněž předpolí k potenciálně silnějším vazbám státoprávního charakteru. Tentokrát v chronologicky napojených kapitolách tak sleduje Bandžuch události v předvečer a na počátku války, které postavily rovněž krajanské organizace před nová, zásadní rozhodnutí.

Práce na textu, jak již naznačeno, jsou vedeny s hlubokou znalostí tématu, opírající se o silný heuristický základ. Autor v široké míře využívá jak znalost sekundární literatury, tak možnosti, které mu nabídlo studium dobového tisku a editovaných primárních pramenů. Na dobrém základu lze budovat kvalitní analýzu. To je případ Bandžuchova textu. Jádro jeho práce věnované rozvíjeným koncepcím slovenského poválečného směřování působí opět přehledně, systematicky, ale nikoli schematicky. Nejedná se o prostý výčet, ale uvážlivě a přitom čtivě podané hodnocení procesu vzniku a dynamického rozvoje často protichůdných koncepcí budoucí slovenské koexistence. Autor nejen popisuje, ale snaží se dobrat příčin a souvislostí inspirujících podporu či odpor k jednotlivým státoprávními alternativám, zdůvodnit jejich oprávněnost či neúspěšnost. Prokazuje odstup od tématu,

dokáže jej průběžně hodnotit samostatně a bez závislosti na názorové pozici výchozích zdrojů. Z Bandžuchovy kvalitní analýzy následně vyplývají přesvědčivé a zdůvodněné závěry; byly to právě zahraniční skupiny, které v konečném výsledku měly hlavní slovo při předkládání možných alternativ vývoje, pochopitelně přizpůsobovaných válečné situaci a zájmům mocností, z nichž se jako nejsilnější jevily dvě základní, aby za historicky známých okolností bylo dosaženo vzniku československé státnosti – „Z výše uvedeného,“ resumuje Bandžuch, „je tedy zřejmé, že jedinou koncepcí, která měla potenciál nad československým směrem zvítězit, byla koncepce slovensko-ruská. Ta nejenže se opírala o tradiční martinské rusofilství, ale zároveň měla výraznou podporu důležitých míst správního aparátu carské říše. ... Je zřejmé, že porážka Ruska do značné míry ovlivnila i slovenskou politiku ...“

Za velmi podstatné považuji, že spleť diskusí, jak v krajanských komunitách, tak na domácí politické scéně, autor dokázal udržet ve vzájemném propojení, ale rovněž v podmíněnosti na událostech tzv. velké politiky. Bandžuch prokázal nejen důkladnou znalost tématu, ale schopnost jej, přes jeho vnitřní komplikovanost, ovládnout a předložit čtenáři, a to s významným podílem a prosazením vlastní svébytné analytické pozice. Rovněž po formální stránce nemám k předložené práci zásadní výhrady. Práce tak splňuje všechny předpoklady pro úspěšnou obhajobu.

Na základě výše uvedeného konstatuji, že Tomáš Bandžuch předložil velmi kvalitní text, který splňuje nároky kladené na rigorózní práce, jako takový jej doporučuji k obhajobě.

V Hýskově 26. října 2012

posudek vypracoval
Doc. Mgr. Vratislav Doubek, Dr.